

Antropologický seminář akademického roku 2017/2018_jarní semestr

Místo: Ústav antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity,
Kotlářská 2, 602 00 Brno

Čas: čtvrtek, od 15.00 hodin (přednáška + diskuse, trvání kolem 90 minut)

Seminář vede: prof. PhDr. Jaroslav Malina, DrSc.

22. 2. 2018

Prof. Ing. Jaroslav Petr, DrSc., Výzkumný ústav živočišné výroby v.v.i., Česká zemědělská univerzita v Praze

Co nám nejde pod nos?

Anotace:

Lidský čich se netěší nejlepší pověsti. Ale to jsou zhusta pouhé pomluvy. Svět pachů a vůní sehraává v našem životě významnou roli. Neméně důležitou úlohu hraje i v celé živočišné říši.

1. 3. 2018

Ing. Milan Petrák, Bisnode Česká republika, a.s.

Dav uvnitř člověka: vznik a evoluce víry

Anotace:

V otázce evolučního vzniku víry v současnosti probíhá téměř „svatá válka“ mezi zastánci teorie náboženství jako vedlejšího produktu (v čele s Richardem Dawkinsem) a mezi Davidem Sloanem Wilsonem a dalšími vědci, podle kterých víra pomáhala našim předchůdcům přežít. Obě teorie sofistikovaně vysvětlují některé aspekty náboženství, obě mají ale své trhliny. Jaké jsou jejich přednosti a v čem jsou nedostatečné? Svou roli mohla při vzniku víry sehrát agresivita mezi skupinami našich předků, žijících jako lovci a sběrači. Zkusme se na tuto možnost podívat pohledem „Terror Management Theory“. Seminář je založen na obsahu autorovy knihy *Skrytá autorita: Iracionalita a dav v člověku*; recenze knihy:

<https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2013/cislo-1/k-pramenum-iracionality.html>

Autor:

Analytik společnosti Bisnode ČR. Jeho publikační činnost zahrnuje kromě jiného román *Výrobce osudů* (Triton, 2007) a zhruba padesát povídek publikovaných v novinách, časopisech a knižních antologiích. Jeho zájem o aspekty lidské skupinové iracionality vyústil do napsání knihy *Skrytá autorita: Iracionalita a dav v člověku* (dybbuk, 2011). O pět let později následovala kniha *Terapie chaosem: Jak nejistota člověka posouvá i rozvíjí* (dybbuk, 2016). Vystudoval Elektrotechnickou fakultu ČVUT v Praze.

8. 3. 2018

Prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D., vedoucí Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

Individuum a jeho odraz v archeologických pramenech: archeo- a osteobiografie zakladatele rotundy na Pohansku u Břeclavi

Anotace:

Ruský historik-medievalista a kulturolog Aron Jakovlevič Gurevič (1924–2006) otevřel ve své poslední knize otázku, zda již ve středověku došlo ke zrození individua. Upozornil, že jistou roli při jejím řešení může sehrát i archeologie. Přednáška bude reflexí této diskuse z pohledu archeologie. Na příkladu výzkumu velkomoravské rotundy na Pohansku u Břeclavi, v jejímž interiéru byl objeven hrob jejího zakladatele, budou prezentovány možnosti archeologie i antropologie zkoumat jedince a jeho postavení v lidské společnosti.

15. 3. 2018

Doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D., vedoucí katedry Katedry antropologie a zdravotní pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Palackého

Asistovaná reprodukce z pohledu integrálního antropologa

Anotace:

Na problematiku asistované reprodukce, potažmo metody *in vitro* fertilizace, je možno nahlížet z různých úhlů pohledu. Z logiky věci převažuje pohled biologicko-medicínský, který je však jen jedním z mnoha. Cílem přednášky je celostní, vyvážený multidisciplinární antropologický přístup k této, specifické oblasti lidské reprodukční sexuality, kterou můžeme charakterizovat jako velmi dynamickou, proměnlivou, a to zdaleka nejen z důvodu pokroku současné reprodukční medicíny, genetiky a embryologie.

22. 3. 2018

Dr. Paweł Duma, Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Polsko

Archeologický výzkum popravišť v Polsku

Anotace:

Na území Polska, a to především ve Slezsku, byl na několika místech proveden archeologický výzkum šibenic; byly získány zajímavé doklady o konstrukci šibenic i o průběhu samotných exekucí.

29. 3. 2018

MUDr. Filip Tyliš, Ph.D. – MUDr. Veronika Andrashko, Národní ústav duševního zdraví, Klecany

Evoluce psychedelie: od šamanské praxe k psychiatrické léčbě

Anotace:

Přednáška stručně přiblíží současný pohled vědy na fenomenologii a mechanismus účinku psychedelik v mozku, ale zaměří se na evoluci psychedelie. Psychedelické látky provázejí lidstvo odnepaměti, což dokumentuje řada archeologických nálezů. Fylogenetický význam psychedelik by mohl spočívat například ve vývoji abstraktního myšlení a jazyka. Sdělení se bude zabývat stručně historickým kontextem – psychedelickou revolucí a psychedelickými experimenty 60. let 20. století v bývalém Československu. Jaká je však role psychedelik v současném světě? Globalizace proměňuje tradiční šamanismus a tradiční šamanismus inspiruje západní medicínu. Medicínské využití psychedelik, psychedelická psychoterapie a transformace psychiatrie. Sebe-rozvojové využití psychedelik a svoboda zvolit si stav vědomí. Přednáška přiblíží úskalí sbližování zdánlivě neslučitelných diskurzů ve světle evoluce psychedelického vědomí.

MUDr. Filip Tyliš je garantem odborné sekce CZEPS; filip.tylis@nudz.cz; www.nudz.cz; www.czepps.org; https://www.researchgate.net/profile/Filip_Tylis

5. 4. 2018

Doc. MVDr. Václav Páral, Ph.D. – MVDr. Martin Pyszek, Ph.D., Ústav anatomie, histologie a embryologie, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

„Není zub jako zub“... aneb zajímavosti z odontologie obratlovců

Anotace:

Představa o zubech většiny z nás vychází logicky ze znalosti chrupu člověka případně některých člověku blízkých druhů jako je například pes. U obratlovců se však setkáváme s velkou variabilitou utváření dentice. Zuby se liší velikostí, tvarem, stavbou a strukturou, lokalizací, dobou délky růstu, počtem generací v životě jedince, vzájemnou podobností či odlišností a mnoha dalšími charakteristikami. Cílem prezentace je ukázat některé zajímavosti z oboru odontologie obratlovců.

12. 4. 2018

Doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc., Sexuologický ústav Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Etické, právní a ideologické aspekty lidské sexuality

Anotace:

Přehled historického vývoje etických, právních a ideologických postojů v oblasti sexuality. S důrazem na postmoderní („postpravdivou“) situaci ve vyspělé, „euroatlantické“ civilizaci.

Rozložení hodnotové hierarchie a relativizace tradičních hodnot jsou příznaky výrazné sociální krize, která se velmi názorně uplatňuje také v oblasti lidského sexuálního chování.

19. 4. 2018

RNDr. Daniel Vaněk, Ph.D.

Genetika kolem nás

Anotace:

Analýzu DNA a genetiku si nejčastěji asociujeme s biomedicínou a kriminalistickou laboratoří. Ale existuje celá řada dalších zajímavých spojení jako je genetika a vaření piva, DNA a architektura, genetika a cílené biologické zbraně, genetika a přepisování učebnic, DNA a výpočetní technika, ...

Daniel Vaněk je forenzní genetik; absolvent Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze v letech 1984–1989, obor Molekulární biologie a genetika. V letech 1992–2002 působil jako vedoucí DNA laboratoře Kriminalistického ústavu Praha, v letech 2002–2004 se podílel na identifikaci obětí z masových hrobů na území bývalé Jugoslávie v rámci mise International Commission on Missing Persons (k září roku 2009 bylo identifikováno více než 16 000 obětí z celkového počtu ca 96 000 pohřešovaných osob). Od roku 2005 je ředitelem společnosti Forenzní DNA servis. Zabývá se forenzní genetikou, archeogenetikou, paleogenetikou a genetikou genealogií. Je soudním znalcem v oboru Zdravotnictví, odvětví Genetika, se specializací molekulární biologie a DNA diagnostika, správná laboratorní praxe. Je členem International Society for Forensic Genetics, International Society for Applied Biological Sciences, American Association for the Advancement in Sciences, v letech 2005–2006 byl prezidentem Československé společnosti pro forenzní genetiku. Kontakt: RNDr. Daniel Vaněk, Ph.D., Forenzní DNA servis, Budínova 2, Fakultní nemocnice Na Bulovce.

26. 4. 2018

Mgr. Jaroslav Šejvl, Klinika adiktologie 1. Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a VFN v Praze

Tak co chceš věneček, nebo rakvičku? Snad, oboje ...

Anotace:

Zákon o pohřebnictví, tak jak byl připraven v roce 2001 a nabyl účinnosti dne 1. ledna 2002 přinesl do této oblasti nejen sjednocení odborné terminologie, ale i stanovení jednotlivých pravidel pro pohřební služby, krematoria, veřejná a neveřejná pohřebiště, ale rovněž nabídl širokou míru rozvoje pro ty, kteří se dané oblasti chtěli věnovat. Cílem semináře je říci, co vše vlastně v pohřbívání je možné a nemožné, co můžeme chtít po pohřební službě, provozovateli pohřebiště, hrobníkovi... Hrobka, hrobeček, urnáček, kremace, macerace, Casperovo pravidlo, rakev, urna, sociální pohřeb, tančení na pohřbu, rozjímání nad rakví, rozptýl popela na zahrádce, rybáři do řeky, parašutisté z nebe... Možné a nemožné, chtěné a nechtěné, vtipné i smutné...

3. 5. 2018

Prof. PhDr. Josef Unger a kolektiv, Ústav antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity

Nové výsledky evidence a výzkumu šibenice

Anotace:

V rámci evidence míst, kde v 17. a 18. století stávaly na Moravě šibenice, byly získány další poznatky, podle nichž většina těchto dříve výrazných krajinných dominant zmizela beze stopy. Nové výsledky jsou z antropologicko-archeologického výzkumu šibenice u Ivančic, při němž byly odkryty zbytky zděné šibenice s lidskými pozůstatky.

10. 5. 2018

MUDr. Lenka Vargová, Ph.D., Anatomický ústav Lékařské fakulty Masarykovy univerzity

Příspěvek k historii tuberkulózy v českých zemích

Anotace:

Podle hlášení WHO se odhaduje, že v současnosti je téměř třetina světové populace infikována tuberkulózou. Prudký nárůst vědeckých poznatků v posledních dvou stoletích sice výskyt tuberkulózy výrazně snížil, avšak ani zavedení očkování, dokonalejší diagnostika i užití účinnějších antituberkulotik nedokázalo tuto infekční nemoc eradikovat. I v současnosti je proto věnována tuberkulóze zvýšená pozornost, a to včetně jejího historického vývoje. Z tohoto hlediska jsou přínosem i paleopatologické studie zaměřené na sledování chorobných změn na kosterních pozůstatcích historických populací, neboť předkládají přímé doklady o existenci tuberkulózy v minulosti. Prezentované sdělení si klade za cíl informovat širší veřejnost o nálezech kostní tuberkulózy v historických osteologických souborech z archeologických výzkumů z českých lokalit a tím doplnit komplexní pohled na vývoj tbc ve střední Evropě.

17. 5. 2018

Doc. Mgr. David Uher, Ph.D., Katedra asijských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

O čínských rytířích

Anotace:

O čínském slově *sia* – „rytíř“, aneb nad čínskými slovníky. Prvním čínským rytířem byla žena. Mohistická všeláska a čínské rytířství. Potulní rytíři Válčících států. Rytíři a chanští císařové. Sungští lapkové a čchingští mstitelé. O rytířství v čínské próze, poezii i dramatu. Liang Čchi-čchao: Čínské bušidó.